

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน

Factors Affecting to Good Pactices in Producing

Traditional Liquor

ภักตพงศ์ ปวงสุข*

สุกานดา แสงวงษ์**

ดร.วิชชัย ศุภดิษฐ์***

* ภาควิชาครุศาสตร์เกษตร คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง เขตลาดกระบัง

** สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เขตพระนคร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการผลิต และปัจจัยด้านสังคม ที่มีผลต่อการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตสุราพื้นบ้านเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่ดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ กลุ่ม/ผู้ประกอบการประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547 ระดับ 3 – 5 ดาว จำนวน 110 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ได้แก่ t – test, F – test และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (p)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ($p < 0.05$) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และปัจจัยด้านการผลิต คือ พื้นที่ประกอบกิจการ ลักษณะของโรงเรือน การใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ และต้นทุนการผลิต

สำหรับปัญหาในการผลิตสุราพื้นบ้าน ได้แก่ ปัญหาด้านวัตถุดิบ การตลาด เงินทุน ทักษะ และความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการผลิตเทคโนโลยี/เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย และระบบบำบัดน้ำเสียที่ถูกสุขลักษณะ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินนโยบายที่ไม่สอดคล้องกันและขาดการสนับสนุนพัฒนาและส่งเสริมอาชีพการผลิตสุราพื้นบ้านอย่างจริงจัง ข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการส่งเสริมและฝึกอบรม แนะนำ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และทักษะในเรื่องการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การปฏิบัติที่ดี การผลิต ปัจจัย สุรา แอลกอฮอล์

ABSTRACT

The objectives of this study were to find out the factors affecting to good practices in producing traditional liquor. The finding could be used as a guideline to promote the production of traditional liquor to reach a good standard. The factors studies included personal factors, production factors and social factors, and good practices in producing traditional liquor. A questionnaire was used as a tool to collect the data from 110 producers and groups of producers of alcoholic drinks classified as 3 – 5 stars national level of OTOP products. Percentage, mean, and standard deviation were used to describe the data, while t – test, F – test and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient (ρ) were used to find out the relationship between the personal factors, the production factors and the social factors with the good practices in producing traditional liquor.

When the hypotheses were tested, the independent variables found to be significantly ($p < 0.05$) related to good practice in producing traditional liquor were realization of good practices in producing traditional liquor (the personal factors) and the area where traditional liquor was produced, characteristics of production building, use of machine and cost of production (production factors).

It was found that traditional liquor production problems were concerned with raw material, market, investment capital, skills and technical knowledge about production, modern technology for production and hygienic wastewater treatment. Besides, the government agencies concerned did not implement the policy in same direction. They did not support and promote the development of traditional liquor production. It was recommended that training on traditional liquor production should be

provided. The local producers should be given the knowledge and skills in good practices in producing traditional liquor.

Keywords : good practices, production, factors, liquor, alcohol

ความเป็นมาและแนวคิดในการศึกษา

ในอดีตสังคมไทยผูกพันอยู่กับสุรามาเป็นเวลานานจึงมีสุราเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยมักเป็นสุราที่ผลิตด้วยกรรมวิธีพื้นบ้านและมีได้ขออนุญาตจากทางภาครัฐ จึงถือว่าเป็นสุราเถื่อน ผิดกฎหมายและไม่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานตามที่ภาครัฐกำหนด จากสาเหตุดังกล่าวทำให้การผลิตสุรากล้นพื้นบ้านของไทยไม่ได้มีการพัฒนาเทคนิคการผลิตแบบก้าวหน้ามากนัก เนื่องจากการถูกปิดกั้นการพัฒนาจากอดีตที่ผ่านมาดังกล่าว (สุทธิดา, 2539) จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2541 ได้อนุญาตให้มีการเปิดเสรีในการผลิตและจำหน่ายสุราขาวและสุราสีทุกชนิด โดยผู้ประสงค์จะผลิตสามารถขออนุญาตได้จากกรมสรรพสามิต โดยไม่จำกัดแหล่งการผลิตและสามารถจำหน่ายได้ทั่วประเทศทั้งร้านจำหน่าย แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังกำหนด ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการสุราและต้องเป็นไปตามกฎหมายโรงงานว่าด้วยผลิตภัณฑ์ รวมทั้งต้องเสียภาษีสรรพสามิตด้วย หลักเกณฑ์ดังกล่าวสะท้อนแนวคิดของภาครัฐว่า การผลิตสุราขาว/สุราสี จะต้องได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และมีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (ธวัชชัย และคณะ, 2545) ซึ่งเป็นแนวทางการผลิตในเชิงธุรกิจขนาดใหญ่ จึงยังไม่อนุญาตให้ชาวบ้านต้มสุราดื่มเองหรือทำการผลิตโดยใช้ทุนขนาดเล็ก แต่ความเป็นจริงแล้วการผลิตสุราดีมีคุณภาพได้มาตรฐานนั้นทำได้ไม่ยุ่งยากและต้นทุนต่ำ (สุภมาส, 2544)

ต่อมา รัฐบาลไทยได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยจัดให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น และสร้างชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างงานและสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์และบริการที่ดี มีคุณภาพ มีจุดเด่น และสร้างมูลค่าเพิ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544 ได้เห็นชอบนโยบายสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน โดยการส่งเสริมการผลิตสุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมือง และผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี อันเป็นการพัฒนาผลผลิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสร้างรายได้แก่ชุมชน ตลอดจนสนับสนุนสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545) การผลิตสุราพื้นบ้านจึงเริ่มมีการขยายการผลิตเพิ่มมากขึ้นนับแต่นั้น

สุราพื้นบ้านนับเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนได้สร้างสรรค์และพัฒนาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง จนมีผู้นิยมและยอมรับในระดับหนึ่ง ประกอบกับประเทศไทยประสบปัญหาการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้น ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนจึงได้นำผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าวมาพัฒนาและแปรรูปเป็นน้ำผลไม้และสุราแช่ออกจำหน่าย เป็นการแก้ไขปัญหาลูกผลิตทางการเกษตรล้นตลาดได้อีกทางหนึ่ง แต่เนื่องจากการผลิตสุราของชุมชนโดยส่วนใหญ่ยังใช้กรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิม มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยน้อย ซึ่งผลเสียที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากกระบวนการผลิตที่ยังไม่มีการจัดการอย่างถูกต้อง จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ สภาพแวดล้อมภายในชุมชนและธรรมชาติ จากสาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดแนวความคิดในการที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิตสุราพื้นบ้านให้ได้มาตรฐานมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน
3. เพื่อทราบแนวทางในการส่งเสริมการผลิตสุราพื้นบ้านให้เกิดมาตรฐานที่ดี

สมมติฐานการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้าน ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน
2. ปัจจัยด้านการผลิต ได้แก่ สถานะของกิจการ เงินทุนที่ใช้ในการผลิต พื้นที่ประกอบกิจการ ลักษณะของโรงเรือน กระบวนการผลิต (ชนิดของสุรา) วัตถุดิบ แรงงาน (จำนวนพนักงาน) เครื่องจักรอุปกรณ์ ขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต) ต้นทุนการผลิต ปริมาณการผลิต และปริมาณการจำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน
3. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ แหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และการเป็นสมาชิกของเครือข่ายทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่ม/ผู้ประกอบการประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547 ระดับ 3 – 5 ดาว โดยการสุ่มเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบการทั่วประเทศ

นิยามศัพท์

การปฏิบัติที่ดี หมายถึง การปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านตามแนวทางเทคโนโลยีสะอาด

สุราพื้นบ้าน หมายถึง สุราแช่ชนิดสุราผลไม้ สุราแช่พื้นเมืองสุราพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี ได้แก่ กระแช่ อุ ไวท์ผลไม้/สมุนไพรรักษาไข้หวัด น้ำตาลเมาน้ำขาวหรือสาโท สุรากลับ สุราแช่ และค็อกเทล

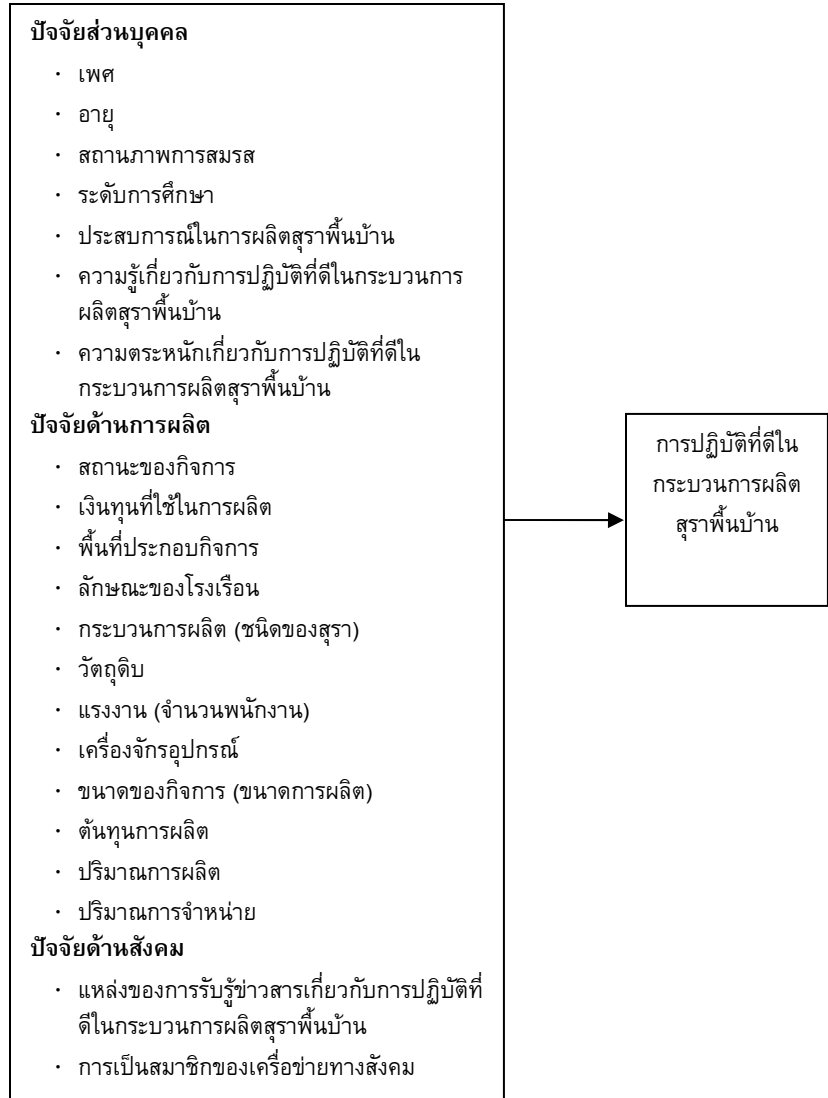
การผลิตสุราพื้นบ้าน หมายถึง กระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านจากกรรมวิธีการกลั่นหรือการหมัก โดยใช้เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

กรอบแนวความคิดและวิธีการศึกษา

การศึกษาการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านเป็นการศึกษาแบบสำรวจเชิงปริมาณ โดยการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) และการศึกษาภาคสนาม (Field Research) แล้วนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ สรุปผล และวิจารณ์ผลการศึกษา โดยมีการกำหนดกรอบแนวความคิดของการศึกษาไว้ดังแผนภูมิที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่ม/ผู้ประกอบการประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2547 ระดับ 3 – 5 ดาว ที่มีจำนวนทั้งหมด 150 ราย ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สูตรการหาของยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญธรรม, 2540) คือ

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ N = จำนวนประชากร เท่ากับ 150 ราย

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 = 0.05

n = ขนาดตัวอย่างที่ได้

จนได้จำนวนตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรเท่ากับ 110 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีทั้งแบบสอบถามปลายปิด (Close – ended Question) และปลายเปิด (Open – ended Question) แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต ส่วนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม ส่วนที่ 4 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และส่วนที่ 5 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีขั้นตอน คือ 1) มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และ 2) การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ผลิต/ผู้ประกอบการประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จากโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547 ระดับ 1 – 2 ดาว

จำนวน 30 ราย นำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเครื่องมือโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) (กัลยา, 2546) ได้ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 ซึ่งเป็นระดับที่สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงในภาคสนามได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษาครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS for Windows (Version 11.0) โดยใช้ค่าสถิติ คือ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติทดสอบ t – test ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ และปัจจัยด้านการผลิต คือ ลักษณะของโรงเรือน เครื่องจักรอุปกรณ์ และ F – test เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนบุคคล คือ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ปัจจัยด้านการผลิต คือ สถานะของกิจการ กระบวนการผลิต (ชนิดของสุรา) วัตถุดิบ และปัจจัยด้านสังคม คือ แหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายทางสังคม และ 3) การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient (ρ)) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้าน ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ปัจจัยด้านการผลิต คือ เงินทุนที่ใช้ในการผลิต พื้นที่ประกอบกิจการ แรงงาน (จำนวนพนักงาน) ขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต) ต้นทุนการผลิต ปริมาณการผลิต และปริมาณการจำหน่ายกับตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน

สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้าน จำนวน 110 ราย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 52.70) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 47.30) มีอายุอยู่ในช่วง 23 – 70 ปี (เฉลี่ย 46.84 ปี) ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 72.70) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./ปวท. (ร้อยละ 25.50) และมีประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้าน 2 – 33 ปี (เฉลี่ย 5.14 ปี) สำหรับการทดสอบความรู้ของผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้าน พบว่า ผู้ประกอบการมีความรู้ในหัวข้อ “การเก็บวัตถุดิบไว้ในที่แห้ง ร่ม และให้พ้นจากการรบกวนของสัตว์เลื้อย เป็นการป้องกันการปนเปื้อนของเชื้อแบคทีเรียในน้ำหมักและลดการสูญเสียวัตถุดิบซึ่งเป็นต้นทุนการผลิต” มากที่สุด โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในการผลิตสุราพื้นบ้านในระดับปานกลาง ส่วนการทดสอบความตระหนักจากผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้าน พบว่า ผู้ประกอบการมีความตระหนักในหัวข้อ “การลดการปนเปื้อนในการผลิต ต้องเน้นการล้างภาชนะและอุปกรณ์ให้สะอาด” มากที่สุด ทั้งนี้เกือบทั้งหมดมีความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการการผลิตสุราพื้นบ้านในระดับสูง

2. ปัจจัยด้านการผลิต ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านส่วนใหญ่มีสถานะของกิจการในลักษณะเป็นกลุ่ม จำนวน 46 ราย (ร้อยละ 41.80) เงินทุนที่ใช้ในการผลิตสุราพื้นบ้านอยู่ในช่วง 10,000 – 5,000,000 บาท (เฉลี่ย 352,586 บาท) พื้นที่ประกอบกิจการอยู่ในช่วง 100 – 49,600 ตารางเมตร (เฉลี่ย 2,295 ตารางเมตร) ลักษณะของโรงเรือนส่วนใหญ่เป็นอาคารเฉพาะสำหรับการผลิตสุราพื้นบ้าน (ร้อยละ 95.50) กระบวนการผลิตสุราส่วนใหญ่เป็นกระบวนการผลิตสุราแช่ที่มีการกรองกากออก (ร้อยละ 48.20) ส่วนใหญ่ใช้พืช/ผลไม้ เช่น องุ่น สับปะรด มังคุด ผลไม้รวม หรือสมุนไพร เป็นวัตถุดิบในการผลิต (ร้อยละ 50.00) แรงงานที่ใช้ผลิตอยู่ในช่วง 1 – 40 คน (เฉลี่ย 6.43

คน) ส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรอุปกรณ์ในการผลิตมีกำลังรวมต่ำกว่า 5 แรงม้า (ร้อยละ 50.90) โดยทั่วไปมีขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต) อยู่ในช่วง 20 – 140,000 ลิตร/เดือน (เฉลี่ย 2,482 ลิตรต่อเดือน) มีต้นทุนการผลิตอยู่ในช่วง 10 – 160 บาท/ลิตร (เฉลี่ย 52.10 บาทต่อลิตร) มีปริมาณการผลิตอยู่ในช่วง 50 – 3,000,000 ลิตร/เดือน (เฉลี่ย 30,063 ลิตร/เดือน) และมีปริมาณการจำหน่ายอยู่ในช่วง 30 – 41,400 ลิตร/เดือน (เฉลี่ย 2,128 ลิตร/เดือน)

3. ปัจจัยด้านสังคม แหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นสมาชิกของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เครือข่าย โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

4. การปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ประเด็นที่ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คือ มีการเก็บวัตถุดิบในที่แห้ง ร่ม และให้พ้นจากการรบกวนของสัตว์เลื้อย ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านในระดับปานกลาง

การทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการผลิต และปัจจัยทางสังคม กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้าน และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน **ปัจจัยด้านการผลิต** คือ สถานะของกิจการ เงินทุนที่ใช้ในการผลิต กระบวนการผลิต (ชนิดของสุรา) วัตถุดิบ แรงงาน (จำนวนพนักงาน) ขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต) ปริมาณการผลิต ปริมาณการจำหน่าย และ**ปัจจัยทางสังคม** คือ แหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และการเป็นสมาชิกของเครือข่าย

ทางสังคม ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) ขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคล คือ ความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน และปัจจัยด้านการผลิต คือ พื้นที่ประกอบกิจการ ลักษณะของโรงเรือน เครื่องจักร อุปกรณ์ และต้นทุนการผลิต มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลสรุปการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

		ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม	
ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	มี	ไม่มี
		ความสัมพันธ์ กัน	ความสัมพันธ์ กัน
ปัจจัยส่วนบุคคล			
- เพศ	การปฏิบัติที่ดี ในกระบวนการ ผลิตสุราพื้นบ้าน การผลิิตสุรา พื้นบ้าน		✓
- อายุ			✓
- สถานภาพการสมรส			✓
- ระดับการศึกษา			✓
- ประสบการณ์ในการผลิตสุรา พื้นบ้าน			✓
- ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ ดีในกระบวนการผลิตสุรา พื้นบ้าน			✓
- ความตระหนักเกี่ยวกับการ ปฏิบัติที่ดีในกระบวนการ ผลิตสุราพื้นบ้าน			✓

ตารางที่ 1 (ต่อ)

		ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม	
ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	มี	ไม่มี
		ความสัมพันธ์ กัน	ความสัมพันธ์ กัน
ปัจจัยด้านการผลิต			
- สถานะของกิจการ	การปฏิบัติ ที่ดี ใน กระบวนการ การผลิตสุรา พื้นบ้าน		✓
- เงินทุนที่ใช้ในการผลิต			✓
- พื้นที่ประกอบกิจการ		✓	
- ลักษณะของโรงเรือน		✓	
- กระบวนการผลิต (ชนิดของสุรา)			✓
- วัตถุดิบ			✓
- แรงงาน (จำนวนพนักงาน)			✓
- เครื่องจักรอุปกรณ์		✓	
- ขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต)			✓
- ต้นทุนการผลิต		✓	
- ปริมาณการผลิต			✓
- ปริมาณการจำหน่าย			✓
ปัจจัยด้านสังคม			
- แหล่งของการรับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีใน กระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน			✓
- การเป็นสมาชิกของเครือข่าย ทางสังคม			✓

2. การอภิปรายผล

2.1 ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านเพศ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่างๆ และนโยบายที่ให้ความสำคัญกับเพศชายและเพศหญิงอย่างเท่าเทียมกันไม่มีการเลือกปฏิบัติ ประกอบกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงพร้อมกับการกำหนดกิจกรรมประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้เพศชายและเพศหญิงเข้าสู่ระบบพัฒนาตนเองด้านการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุชาติดา (2539) ที่พบว่า เพศไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในพฤติกรรมที่ปฏิบัติจริงในการแก้ไขปัญหาแม่น้ำท่าจีนเน่าเสีย ของประชาชนในเขตอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ สมกานต์ และคณะ (2547) ที่พบว่า เพศมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

ปัจจัยด้านอายุ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกช่วงอายุอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงทำให้มีกลุ่มผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีช่วงอายุต่างกันสามารถเข้าสู่ระบบพัฒนาตนเองด้านการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์ศรี (2543) ที่พบว่า ปัจจัยด้านอายุของผู้ประกอบการไม่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ อมรวดี (2530) ที่พบว่า กลุ่มแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร อายุ 40 ปี และต่ำกว่า มีพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้แก๊สหุงต้มในครัวเรือนดีกว่ากลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป และจากการทดสอบทางสถิติพบว่า ความแตกต่างในเรื่องอายุก่อให้เกิดความแตกต่างเรื่องพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มภายในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลเช่นเดียวกับปัจจัยด้านเพศและอายุ เพราะปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายเหล่านั้นได้ส่งผลต่อทุกสถานภาพการสมรสอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงทำให้กลุ่มสถานภาพการสมรสต่าง ๆ สามารถเข้าสู่อการเป็นกลุ่มผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาภายใต้กลไกการตลาดที่มีภาครัฐส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สมกานต์ และคณะ (2547) ที่พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ วิภา (2532) ที่พบว่า สถานภาพสมรสมีผลต่อความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางเสียงของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ในกรุงเทพมหานคร โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก

ปัจจัยด้านระดับการศึกษา จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีระดับการศึกษาต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประกอบกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้กับทุกระดับการศึกษา พร้อมกับการกำหนดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้มีกลุ่มระดับการศึกษาต่าง ๆ เข้าสู่อการเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมี

การพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาดที่มีภาครัฐส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จุลลดา (2536) ที่พบว่า แม่บ้านในเขต กรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการประหยัด พลังงานไฟฟ้าไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ วิภาเพ็ญ (2536) ที่พบว่า ระดับการศึกษาทำให้พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของ ประชาชนในพื้นที่ชั้นกลาง เขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ($p<0.05$)

ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้าน จากการ ทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีประสบการณ์ใน การผลิตสุราพื้นบ้านแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุรา พื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มองค์กรอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งแม้ว่ากลุ่มนั้นๆ จะมีประสบการณ์ในการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกันก็ สามารถตอบรับการพัฒนาได้ เพราะหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนอย่าง เข้มขัน จึงทำให้มีกลุ่มต่าง ๆ เข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนา ตนเองภายใต้กลไกการตลาดที่มีภาครัฐส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้อง กับการศึกษาของ ราชัน (2543) ที่พบว่า ความรู้ ความตระหนัก และการ ปฏิบัติงาน ไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ระดับตำบล จังหวัดนครปฐม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับ ผลการศึกษาของ ชลาพรรณ (2532) ที่พบว่า ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพของ มัคคุเทศก์อาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความ ตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านทำได้อย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้มีการพัฒนาระบบการผลิตให้เข้าสู่การคัดสรรของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อย่างทั่วถึงทุกระดับ ประกอบกับมีการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและมีการกำหนดกิจกรรมการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการปฏิบัติตามปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น ระเบียบ/ข้อบังคับของทางภาครัฐที่ให้ผู้ประกอบการทุกรายต้องพยายามเข้าสู่การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ก่อนจึงจะได้รับการรับรองคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ ราชัน (2543) ที่พบว่า ความรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครปฐม ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญ ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วิรัช (2536) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันก่อให้เกิดพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

2.1.2 ปัจจัยด้านการผลิต

ปัจจัยด้านสถานะของกิจการ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีสถานะของกิจการแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มที่มีสถานะของกิจการต่างกันด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ที่มีสถานะของกิจการทุกระดับสามารถพัฒนาทุกด้านที่เกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้ เพราะหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนอย่าง

เข้มข้น พร้อมทั้งมีการพัฒนาระบบการผลิตให้เข้าสู่การคัดสรรของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อย่างทั่วถึงทุกระดับและทุกพื้นที่ ประกอบกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการกำหนดกิจกรรมการตลาดอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้มีกลุ่มสถานะกิจการที่แตกต่างกันสามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาดซึ่งมีภาครัฐส่งเสริมได้อย่างเท่าเทียมกัน

ปัจจัยด้านเงินทุนที่ใช้ในการผลิต จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีเงินทุนที่ใช้ในการผลิตแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มที่มีสถานะเงินทุนที่ใช้ในการผลิตของกิจการต่างกันด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ที่มีสถานะเงินทุนที่ใช้ในการผลิตแตกต่างกัน สามารถพัฒนาทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้กลุ่มที่มีความแตกต่างของสถานะเงินทุนที่ใช้ในการผลิตของกิจการที่แตกต่างกันเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาดอย่างเท่าเทียมกัน เพราะหากมีข้อจำกัดด้านเงินทุนแล้วจะมีองค์กรการเงินต่าง ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ อาทิ ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Bank) หรือธนาคารออมสิน เป็นต้น ที่จะเข้ามาร่วมพิจารณาสนับสนุน พร้อมทั้งพัฒนาในเรื่องของแผนธุรกิจควบคู่กับการพัฒนากิจการให้ดีขึ้นด้วย

ปัจจัยด้านกระบวนการผลิต (ชนิดของสุรา) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีกระบวนการผลิตแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มซึ่งมีกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันตามชนิดของสุราด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงทำให้กลุ่มซึ่งมีความแตกต่างทั้งกระบวนการผลิตและชนิดสุรา

เข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาดที่ไม่ต่างกัน ประกอบกับปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มมีความรู้ในการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งจะมองถึงกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพร่วมด้วย ทำให้ผู้ประกอบการผลิตสุราต้องแข่งขันกันในการปฏิบัติที่ดีสำหรับกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน จนมีการปฏิบัติที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ธงชัย (2541) ที่พบว่า ประเภท/ชนิดของอาหารที่จำหน่ายไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรการทางกฎหมายในการประกอบกิจการสถานที่จำหน่ายอาหารของผู้ประกอบการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ วิธนา (2532) ที่พบว่า กระบวนการผลิตและชนิดของผลิตภัณฑ์ อาทิ ท่อไอเสีย มีผลต่อความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางเสียงของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในกรุงเทพมหานคร โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวก

ปัจจัยด้านวัตถุดิบ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีวัตถุดิบแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มต่าง ๆ ถึงแม้จะใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันตามชนิดของสุรา แต่ทุกกลุ่มก็สามารถเข้าสู่การพัฒนาทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้อย่างเท่าเทียมกัน เพราะหน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนในการผลิตสุราพื้นบ้านทุกชนิดอย่างใกล้เคียงกัน จึงทำให้มีการพัฒนาตนเองได้ใกล้เคียงกัน ประกอบกับปัจจุบันที่ผู้บริโภคมีความรู้ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งจะมองถึงวัตถุดิบในกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพร่วมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสินค้านั้น ๆ ต้องเข้าสู่ช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ตลาดระดับสูง

แรงงาน (จำนวนพนักงาน) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีจำนวนแรงงานแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มซึ่งใช้แรงงานและจำนวนพนักงานสำหรับกระบวนการผลิตที่แตกต่างกันตามชนิดของสุราด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ จึงทำให้มีกลุ่มซึ่งมีความแตกต่างของแรงงานและจำนวนพนักงานในกระบวนการผลิตที่สามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาดไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้จากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัจจัยส่วนสำคัญในการสร้างการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสินค้านั้น ๆ ต้องเข้าสู่ช่องทาง การจัดจำหน่ายสู่ตลาดระดับสูง ที่ต้องมีความเข้มข้นรัดกุมต่อการบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ ด้วยสอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิ์ศรี (2543) ที่พบว่า ปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในสถานประกอบการไม่มีผลต่อความรู้และการปฏิบัติในการกำจัดการขยะมูลฝอยบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$) แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ สมกานต์ และคณะ (2547) ที่พบว่า จำนวนพนักงานในร้านอาหารมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

ปัจจัยด้านขนาดของกิจการ (ขนาดการผลิต) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีขนาดของกิจการแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มซึ่งมีขนาดของกิจการการผลิตที่แตกต่างกันด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ก็สามารถเข้าสู่การพัฒนาทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้เหมือน ๆ กัน จึงทำให้กลุ่มซึ่งมี

ความแตกต่างของขนาดของกิจการในกระบวนการผลิตสามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองภายใต้กลไกการตลาด ซึ่งมีภาครัฐส่งเสริมเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดได้ใกล้เคียงกัน

ปัจจัยด้านปริมาณการผลิต จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีปริมาณการผลิตแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มซึ่งมีปริมาณการผลิตที่แตกต่างกันในแต่ละกระบวนการผลิตสามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีการปฏิบัติที่ดีภายใต้กลไกการตลาด ซึ่งมีภาครัฐส่งเสริมเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดที่เท่าเทียมกัน ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสินค้านั้น ๆ ต้องเข้าสู่ช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ตลาดระดับสูง และถ้าหากมีข้อจำกัดด้านเงินทุนในการเพิ่มปริมาณการผลิตแล้ว จะมีองค์การการเงินต่าง ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs Bank) หรือธนาคารออมสิน เป็นต้น เขามาร่วมพิจารณาสนับสนุนพร้อมทั้งพัฒนาในเรื่องของแผนธุรกิจควบคู่กับการพัฒนาการเพิ่มปริมาณการผลิตของกิจการด้วย

ปัจจัยด้านปริมาณการจำหน่าย จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีปริมาณการจำหน่ายแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) โดยมีเหตุผลเดียวกับด้านปริมาณการผลิตดังที่กล่าวข้างต้น

2.1.3 ปัจจัยด้านสังคม

ปัจจัยด้านแหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดี
ในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีแหล่งของการรับรู้ข่าวสารแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มซึ่งมีแหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประกอบกับการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการกำหนดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้กลุ่มซึ่งมีแหล่งของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกัน สามารถเข้าสู่การเป็นกลุ่มผู้ประกอบการและมีการพัฒนาตนเองด้านการปฏิบัติที่ดีได้ใกล้เคียงกัน ประกอบกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการปฏิบัติที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสินค้านั้น ๆ ต้องเข้าสู่ช่องทางการจัดจำหน่ายสู่ตลาดระดับที่สูงขึ้น แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ธงชัย (2541) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้และการปฏิบัติของผู้ประกอบการตามมาตรการทางกฎหมายในการประกอบกิจการสถานที่จำหน่ายอาหาร พบว่า การได้รับการอบรม และคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความสัมพันธ์กับความรู้และการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$) และขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ราชัน (2543) ที่พบว่า ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครปฐม ขึ้นอยู่กับการได้รับข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมจากสื่อประเภทสื่อบุคคล สื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.05$)

ปัจจัยด้านการเป็นสมาชิกของเครือข่ายทางสังคม จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายทางสังคมแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ไม่แตกต่างกัน ($p>0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่นนโยบายที่ส่งผลต่อทุกกลุ่มซึ่งเป็นสมาชิกของเครือข่ายทางสังคมด้วยความเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ พร้อมทั้งกลุ่มต่าง ๆ ก็สามารถรับรู้และเข้าสูการพัฒนาทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีได้ใกล้เคียงกัน

2.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน

2.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกัน ($p<0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการมีความแตกต่างในหลาย ๆ ด้าน อาทิ เช่น ลักษณะทางภูมิสังคม ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เป็นต้น ทำให้มีขีดความสามารถในการรับรู้และตระหนักต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้ไม่เท่ากัน อีกทั้งยังมีความสนใจและความเชื่อที่หลากหลายจึงนำไปสู่การเรียนรู้และการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารหรือสถานการณ์นั้น ๆ ให้เข้ากับสภาพกิจการของตนเองได้ไม่เท่าเทียมกันด้วย ดังนั้น จึงส่งผลต่อการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านแตกต่างกันตามความตระหนักของแต่ละบุคคลและปัจจัยแวดล้อมในท้องถิ่นนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของราชัน (2543) ที่พบว่า ความตระหนักมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติในเชิงบวกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครปฐม แต่ขัดแย้งกับการศึกษา

ของ สมกานต์ และคณะ (2547) ที่พบว่า ความตระหนักของพนักงานในร้านอาหารไม่มีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

2.2.2 ปัจจัยด้านการผลิต

ปัจจัยด้านพื้นที่ประกอบกิจการ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีพื้นที่ประกอบกิจการแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกัน ($p<0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพื้นที่ประกอบกิจการซึ่งเป็น 1 ใน 4 ของปัจจัยด้านทุน (ที่ดิน แรงงาน ผู้ประกอบการ และเงินทุน) โดยขนาดของพื้นที่ที่มีจำนวนมากกว่า ย่อมทำให้มีพื้นที่สำหรับรองรับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่ดีกว่าพื้นที่ที่มีจำนวนจำกัด เนื่องจากสามารถพัฒนาเทคนิค วิธีการผลิต รวมทั้งปรับปรุงผังอาคาร และเครื่องจักรการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานได้ง่าย ซึ่งจะเป็นการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและยังมีโอกาสเข้าสู่การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนตามนโยบายของรัฐบาลได้มากกว่า

ปัจจัยด้านลักษณะของโรงเรือน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีลักษณะของโรงเรือนแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกัน ($p<0.05$) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะของโรงเรือนที่แยกจากที่อยู่อาศัยเป็นอาคารเฉพาะ กับโรงเรือนที่อยู่ในอาคารที่พักหรือบ้านเรือน ทำให้มีความแตกต่างในการออกแบบโรงเรือนและส่วนต่าง ๆ ของอาคารเพื่อให้เกิดความสะดวกและความคุ้มค่าในทุกขั้นตอนการผลิต รวมทั้งมีความแตกต่างในการควบคุมคุณภาพและความสะอาด ซึ่งเป็นไปตามการปฏิบัติที่ดี เนื่องจากต้องใช้พื้นที่และโครงสร้างของโรงเรือนที่มั่นคงถาวร มีมาตรฐาน ควบคุมความสะอาดได้ง่าย เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและทำให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน ซึ่งจะส่งผลต่อการ

จำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้บริโภคในที่สุด ดังนั้น หากเปรียบเทียบข้อจำกัดเพื่อตอบสนองการพัฒนาการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านแล้ว โรงเรือนซึ่งมีลักษณะถูกต้องตามมาตรฐานอาคารเพื่อการผลิต มีความมั่นคงเป็นเอกเทศ ย่อมสามารถพัฒนาสู่การปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตได้ดีกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ วิภาเพ็ญ (2536) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในพื้นที่ชั้นกลางเขตกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นแบบบ้านเดี่ยวมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นแบบทาวน์เฮาส์/ตึกแถว คอนโดมีเนียม/อพาร์ทเมนต์/แฟลต และเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของ Duncan พบว่า ลักษณะที่อยู่อาศัยทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ปัจจัยด้านเครื่องจักรอุปกรณ์ จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีเครื่องจักรอุปกรณ์แตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านที่แตกต่างกัน ($p < 0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ติดตั้งเพื่อใช้ผลิต โดยเครื่องจักรขนาดใหญ่ที่ติดตั้งในโรงเรือนที่แยกจากที่อยู่อาศัยเป็นอาคารเฉพาะกับเครื่องจักรขนาดเล็กที่ติดตั้งในโรงเรือนที่อยู่ในอาคารที่พักหรือบ้านเรือน ทำให้มีความแตกต่างในการออกแบบส่วนต่าง ๆ ในทุกขั้นตอนการติดตั้ง การวางผังและกรรมวิธีในการผลิต จึงทำให้มีความแตกต่างในการควบคุมคุณภาพและความสะอาดซึ่งเป็นไปตามการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ดังนั้น หากเปรียบเทียบข้อจำกัดเพื่อตอบสนองการพัฒนาการปฏิบัติที่ดีแล้ว เครื่องจักรที่ติดตั้งในโรงเรือนที่มีความเป็นเอกเทศ จะมีความง่ายในการบำรุงรักษา ย่อมสามารถพัฒนาสู่เทคนิคการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้ดีกว่า

ปัจจัยด้านต้นทุนการผลิต จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านที่มีต้นทุนการผลิตแตกต่างกันมีการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านแตกต่างกัน ($p < 0.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำมักไม่มีศักยภาพและความพร้อม เพราะมีความคิดว่า การปฏิบัติตามกระบวนการดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต ทำให้ไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านตามแนวทางการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด ซึ่งที่จริงแล้วแนวทางนี้เป็นแนวทางที่สามารถช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลง และผลที่ได้รับจากการปฏิบัตินั้นจะคุ้มค่ากับการลงทุน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยได้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตอาหารและเครื่องดื่มอย่างจริงจัง จึงเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการต้องสร้างและตระหนักถึงการปฏิบัติที่ดีในทุกขั้นตอนการผลิต แม้คิดว่าจะทำให้มีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นก็ตาม ซึ่งหากผู้ผลิต/ผู้ประกอบการไม่สามารถพัฒนาการผลิตสุราพื้นบ้านตามขั้นตอนการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้านได้แล้ว จะทำให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการต้องยกเลิกการผลิตสุราพื้นบ้านหรือเปลี่ยนทิศทางของการประกอบกิจการไปในที่สุดเนื่องจากในระยะยาวอาจไม่ได้รับการยอมรับจากผู้บริโภค

ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาพบปัญหาและอุปสรรค คือ ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านยังขาดทักษะ และความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีและกระบวนการผลิตในระดับอุตสาหกรรมที่ถูกต้อง ขาดการใช้หลักการผลิตที่ดีและเทคโนโลยีหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย โรงเรือนส่วนใหญ่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียที่ถูกต้องสุจริตลักษณะ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐยังดำเนินนโยบายที่ไม่สอดคล้องกัน และยังขาดการสนับสนุนพัฒนาและการส่งเสริมอาชีพการผลิตสุราพื้นบ้านจากภาครัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการผลิตสุราพื้นบ้านแก่กลุ่ม/ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้าน ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริม ฝึกอบรม แนะนำ ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในเรื่องการปฏิบัติที่ดีในกระบวนการผลิตสุราพื้นบ้าน ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสะอาด ระบบบำบัดน้ำเสีย มาตรการป้องกันความปลอดภัยในการปฏิบัติงานให้แก่ตนเองและโรงงาน มาตรฐานอุตสาหกรรม มาตรฐาน GMP กฎหมายว่าด้วยอุตสาหกรรม พลังงาน และสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

2. ควรสนับสนุนการทำงานร่วมกันของผู้ประกอบการรายย่อยกับผู้ผลิตรายใหญ่ในลักษณะเครือข่ายเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันทั้งในด้านการพัฒนาคุณภาพ การจัดการอุปสงค์อุปทาน และกลไกการตลาดสู่ระดับสากล

3. หน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันศึกษา วิจัย และสรุปผลการดำเนินงานของกลุ่ม/ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้าน เพื่อศึกษาปัญหาและหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมอาชีพการผลิตสุราพื้นบ้านที่จะเสริมสร้างความรู้และภูมิปัญญา เพื่อให้ผู้ประกอบการผลิตสุราพื้นบ้านมีความสามารถในการผลิตสุราได้อย่างถูกต้องและมีมาตรฐาน นำไปสู่การมีส่วนร่วมดำเนินการพัฒนาสุราพื้นบ้านไปสู่วิสาหกิจชุมชนอย่างแท้จริง

4. ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ประกอบกิจการให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเพิ่มศักยภาพในการใช้พื้นที่ของการประกอบกิจการการผลิตสุราพื้นบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะลดปัญหาและผลกระทบด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหามลพิษที่ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม โดยภาครัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี และอาจจะให้เงินอุดหนุนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการได้ในหลายลักษณะ เช่น การให้กู้โดยปลอดดอกเบี้ย เป็นต้น

5. ควรมีการส่งเสริมการจัดทำลักษณะของโรงเรียนที่เป็นต้นแบบ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนของผู้ประกอบการต่อไป และภาครัฐอาจจะส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลโรงเรียนต้นแบบให้แพร่หลายมากขึ้น แต่ทั้งนี้ต้นทุนในการก่อสร้างไม่ควรมีค่าใช้จ่ายสูงมากนัก เนื่องจากจะเป็นภาระต่อผู้ประกอบการ และภาครัฐยังต้องอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านอาคารและสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งอาจต้องละเว้นค่าธรรมเนียมหรือภาษี หรืออาจใช้วิธีลดภาษีบำรุงท้องที่ให้กับกลุ่มผู้ผลิต/ผู้ประกอบการที่นำโรงเรียนต้นแบบไปใช้ในการก่อสร้าง

6. ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตที่ใช้วัสดุภายในประเทศ เนื่องจากจะช่วยลดต้นทุนการผลิตและการบำรุงรักษา พร้อมทั้งส่งเสริมสถาบันการศึกษาให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้และเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการให้มากขึ้น ซึ่งหากภาครัฐต้องการให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกด้านเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ ทั้งยังควรสนับสนุนเรื่องลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญาโดยให้มีการประชาสัมพันธ์และลดขั้นตอนการขอรับการจดสิทธิบัตร เพื่อให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการสามารถพัฒนาภูมิปัญญาไทยสู่นวัตกรรมใหม่ได้มากขึ้น

7. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด เพื่อลดต้นทุนการผลิตพร้อมทั้งต้องส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบในท้องถิ่นให้มากขึ้น ทั้งยังอาจต้องให้มีการผลิตวัตถุดิบโดยมีการประกันราคาในบางรายการอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กัลยา วาณิชยปัญญา. 2546. การใช้ **SPSS for Windows** ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2545. **ชุมชนจะเริ่มต้นและพัฒนาธุรกิจสุราแช่ไทยให้มีคุณภาพและถูกกฎหมายได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: หจก. บางกอกบล๊อค.
- จุลลดา ฮวดไช้เจริญ. 2536. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมประหยัดพลังงานไฟฟ้าในครัวเรือนของแม่บ้านในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชลพรรณ ลิขิตวาทินกุล. 2532. ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของมัคคุเทศก์อาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธงชัย แพทย์พิทยา. 2541. ความรู้และการปฏิบัติของผู้ประกอบการตามมาตรการทางกฎหมายในการประกอบกิจการสถานที่จำหน่ายอาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธวัชชัย ศุภดิษฐ์, วิโรจน์ กิตติคุณ, รุ่งจรัส หุตะเจริญ, วันชัย ผาติหัตถกร และ นวรัตน์ พรสวัสดิ์ชัย. 2545. การใช้กากส่าแห้งเป็นแหล่งโปรตีนรวมในอาหารนกกระทาเนื้อ. **วารสารแก่นเกษตร**. 30 (4) : 234 – 243.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2540. **ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิชย์.

- ราชัน พิมพ์า. 2543. ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติงานด้าน
สิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล จังหวัดนครปฐม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีณา ลอยกุลนันท์. 2532. ความรู้ ความตระหนักของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ใน
เขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อมลพิษทางเสียง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิภาเพ็ญ เจียสกุล. 2536. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนใน
เขตพื้นที่ชั้นกลาง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิรัช ชมชื่น. 2536. พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนเขตเทศบาล
เมืองนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมกานต์ ทองเกลี้ยง, ธวัชชัย ศุภดิษฐ์ และถนอม ทาทอง. 2547. ความรู้
และการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการ
ร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
44 (4) : 73 – 102.
- ศักดิ์ศรี แก้วเอี่ยม. 2543. ความรู้และการปฏิบัติของผู้ประกอบการเกี่ยวกับ
การกำจัดขยะมูลฝอยบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาดา บุญประสพ. 2539. พฤติกรรมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาแม่
น้ำท่าเงินเน่าเสีย: กรณีศึกษา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุทธิดา ประสิทธิ์สร. 2539. สุราเถื่อน: ภูมิปัญญาไทยจาก “ข้าวเหนียว”.
ศิลปวัฒนธรรม. 18 (ธันวาคม) : 114 – 117.

สุภมาส ไช้คำ. 2544. การศึกษาคุณภาพของสุรากลั่นพื้นบ้านที่ผลิตในเขต
ภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

อมรวิดี จักรไพวงศ์. 2530. ความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้มของแม่บ้าน
ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล.